Úřední věstník
Evropské unie

CS
Řada C

C/2025/4207

20.8.2025

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Regenerativní zemědělství jakožto způsob, jak podpořit udržitelnou produkci potravin a plnění cílů v oblasti klimatu a biologické rozmanitosti

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2025/4207)

Zpravodaj: **Stojan ČUKANOV**

Poradce	Simon KRAEMER (pro zpravodaje)
Rozhodnutí plenárního shromáždění	23. 1. 2025
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	3. 6. 2025
Přijato na plenárním zasedání	18. 6. 2025
Plenární zasedání č.	597
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	142/2/11

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV konstatuje, že existuje stále více evropských zemědělců ([1]) a zemědělsko-potravinářských subjektů ([2]) uplatňujících regenerativní formy zemědělství, kteří představují inovativní hnutí zemědělců, již se inspirují přírodou a usilují o odpovědnou ekologickou regeneraci.

1.2 EHSV je toho názoru, že regenerativní formy zemědělství mohou napomoci rozvoji udržitelné produkce potravin, podpořit cíle v oblasti klimatu, zdraví půdy a biologické rozmanitosti a zároveň zvýšit příjmy zemědělců i zemědělskou produktivitu a odolnost vůči extrémním klimatickým jevům. Regenerativní zemědělství propaguje nový narativ pro zemědělství, jenž by se mohl stát impulsem k obnově tohoto odvětví, přilákat mladé lidi a nové účastníky na trhu, podpořit udržitelné obchodní modely a financování, poukázat na skutečnost, že zemědělství je součástí řešení boje proti změně klimatu a úbytku biologické rozmanitosti, a posílit vzájemnou vazbu mezi zdravými a odolnými ekosystémy a prosperitou.

1.3 EHSV proto požaduje, aby bylo dosaženo obecné shody ohledně chápání pojmu „regenerativní zemědělství“ a přínosu těchto postupů pro celou společnost a aby regulační rámec EU byl lépe přizpůsoben k uznání a podpoře těchto postupů.

1.4 EHSV navrhuje definici, která vyzdvihuje přínosy regenerativního zemědělství pro všechny tři pilíře udržitelnosti: „regenerativní zemědělství je adaptivní přístup k zemědělství založený na výsledcích, který uplatňuje v praxi ověřené a vědecky podložené metody s příznivými dopady na životní prostředí, zdroje obživy komunit zemědělců a veřejné zdraví, zajišťuje odolnost výnosů, konkurenceschopnost a efektivnost a dosahuje sociálních výsledků“.

([1]) Evropská aliance pro regenerativní zemědělství – EARA – https://eara.farm/.
([2]) Např. platforma SAI – platforma iniciativy pro udržitelné zemědělství a rámec OP2B pro regenerativní zemědělství.

1.5 Vzhledem k tomu, že regenerativní formy zemědělství se řídí spíše výsledky, které lze přesně určit, změřit a ověřit, a nikoli výčtem předepsaných postupů, EHSV navrhuje používat krátkodobé a dlouhodobé ukazatele založené na výsledcích a výkonnosti, odvozené od stávajících systémů kontroly či měření a sloužily by ke sladění politických nástrojů, finančních mechanismů, regulačních rámců a norem pro dodavatelské řetězce. EHSV je přesvědčen, že měření těchto ukazatelů přispěje k pokroku, bude pro zemědělce motivací a umožní jejich odměňování na základě těchto měření a pozitivních výsledků, jichž dosáhnou, aniž by byli penalizováni v případě neúspěchu. Konkrétní uplatňování těchto ukazatelů v místním kontextu by mělo být dohodnuto se zemědělci.

1.6 EHSV zdůrazňuje, že ukazatele je třeba stanovit na základě stávajících údajů shromážděných regionálními/vnitrostátními/evropskými orgány nebo prostřednictvím družic (aby se předešlo administrativní zátěži pro zemědělce), centralizovat údaje, aniž by docházelo k jejich zdvojování, a zajistit ochranu údajů pro zemědělce. Politika musí být systematicky sladěna správními předpisy o využívání půdy.

1.7 EHSV se domnívá, že stávající rámec EU dostatečně nepodporuje regenerativní formy zemědělství, zejména pokud jde o zdraví půdy, které je třeba považovat za veřejný statek.

1.8 EHSV proto naléhavě vyzývá Evropskou komisi a členské státy EU, aby zvyšovaly podíl regenerativních forem zemědělství sladěním financování (SZP i mimo ni, včetně oběhového hospodářství a bioekonomiky), výrazným rozšířením opatření týkajících se zdraví půdy a půdního pokryvu v rámci strategických plánů SZP, posílením nebo zaktivováním nezávislých poradenských služeb a sítí vzájemné podpory, podporou změny myšlení, prováděním specifických výzkumných a inovačních projektů, zvýšením investiční podpory, posílením spolupráce veřejného a soukromého sektoru s cílem stimulovat investice a usnadněním spolupráce mezi zemědělci a podnikatelským sektorem za účelem zvýšení poptávky (např. prostřednictvím společné přípravy nebo přepracování portfolií produktů), zjednodušením a sladěním stávajících regulačních rámců a vytvořením příznivého pobídkového prostředí (zejména v prvních letech přeměny), podporou individualizovaného pojištění pro účely přechodu, zajištěním spravedlivých cen za kvalitní produkty díky zvýšenému podílu hodnoty v zemědělsko-potravinovém řetězci a zajištěním lepších podmínek pro převody půdy. EHSV je přesvědčen, že tato opatření výrazněji přispějí ke generační obměně v zemědělství.

2. **Úvod**

2.1 V souvislosti se stávající trojí krizí planety (změnou klimatu, znečištěním a úbytkem biologické rozmanitosti) se v Evropě musí nutně změnit řada trendů, a to i v zemědělství, aby bylo možné zajistit výnosy pro budoucí generace (60–70 % půdy v EU je postiženo jedním nebo více procesy degradace půdy ([3]), EU zaostává v plnění cílů v oblasti biologické rozmanitosti ([4]), prohlubuje se nepříznivý vývoj koloběhu vody a řízení její kvality, což vede ke ztrátám výnosů a má dopad na příjmy zemědělců), přičemž je rovněž třeba zajistit generační obměnu (počet zemědělských podniků v EU každoročně klesá) a dostatečný příjem pro zemědělce, neboť jejich příjmy stále zaostávají za průměrnými mzdami v ekonomice EU ([5]). Potravinová soběstačnost a strategická autonomie jsou přitom i nadále klíčovými cíli EU, zejména s ohledem na nejnovější geopolitický vývoj.

2.2 Systémy regenerativního zemědělství se osvědčují při změně trendů ve všech kontextech. Existuje mnoho hmatatelných přínosů regenerativních forem zemědělství a systémů regenerativního zemědělství pro odvětví zemědělství a zemědělce, a praxe ([6]) i vědecké závěry ([7]) je dále potvrzují. Nejnovější výzkum prokazuje, že i v regionech, kde jsou výnosy vysoké, je mohou zemědělci ještě zvýšit až o 15 %, snížit používání syntetického dusíku až o 23 % a používání paliv o více než 75 % a zároveň podpořit udržitelné používání, snižování a postupné ukončení používání pesticidů ([8]). Ve výzkumu půdy a v zemědělských inovacích probíhá revoluce a evropští vědci, podnikatelé a zemědělci patří ke světové

([3]) Caring for soil is caring for life (Pečovat o půdu znamená pečovat o život) (Evropská komise).
([4]) Přehled strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti.
([5]) Mapping and analysis of CAP strategic plans (Mapování a analýza strategických plánů SZP).
([6]) OP2B Five-Year Report – Demonstrating progress on regenerative agriculture (Pětiletá zpráva rámce OP2B – Pokrok v regenerativním zemědělství v praxi), 2024; EarthWorm Foundation – Regenerating Soils (Regenerace půd), strategický dokument aliance EARA, 2024; Manual for the design and implementation of a regenerative agri-food model: the Polyfarming system (Příručka pro vytváření a provádění regenerativního modelu v zemědělsko-potravinářském odvětví – systém Polyfarming), 2021; Can potato cropping be made regenerative? (Může být pěstování brambor regenerativní?) Cover crops and dead organic mulch support soil microbial activity (Krycí plodiny a odumřelý organický mulč podporují mikrobiální aktivitu půdy), 2025; Healthier soils, lower costs, sustainable yields: How Conservation Agriculture Reaps Benefits (Zdravější půda, nižší náklady, udržitelné výnosy: výhody ochranného zemědělství).
([7]) Aligning science and policy of regenerative agriculture (Sladění vědy a politiky v oblasti regenerativního zemědělství), 2020; What climate and environmental benefits of regenerative agriculture practices? (Jaké jsou přínosy regenerativního zemědělství z hlediska klimatu a životního prostředí?) 2023; Regenerative agriculture: merging farming and natural resource conservation profitably (Regenerativní zemědělství: výhodné spojení zemědělství a ochrany přírodních zdrojů), 2018.
([8]) https://www.nabu.de/imperia/md/content/nabude/landwirtschaft/250325-nabu-gkb-studie-konservierende-landwirtschaft.pdf.

špičce ([9]). Systematické uplatňování těchto inovací v regenerativních formách zemědělství vede k výraznému snížení vstupů, zvýšení odolnosti plodin a stád, vyšší konkurenceschopnosti, dlouhodobě vyšším příjmům zemědělců a zlepšování zdrojů obživy pracovníků a obyvatel venkova. Pomáhá také podnikatelskému sektoru rozvíjet životaschopnější obchodní strategie (dlouhodobá odolnost, snižování rizik v rámci dodavatelských řetězců, lepší dodržování narůstajících environmentálních, sociálních a správních požadavků na podávání zpráv atd.). Mezi přínosy pro celou společnost pak patří významné zvýšení biologické rozmanitosti, přínosy pro veřejné zdraví, zachycování uhlíku a snížení emisí, stejně jako snížení výskytu povodní a požárů a lepší hospodaření s podzemními vodami díky obnově přirozeného koloběhu vody. To pomůže zmírnit dopady extrémních povětrnostních událostí způsobených změnou klimatu.

2.3 Mezi překážky, které v současné době omezují schopnost evropských zemědělců a podniků plně uplatňovat regenerativní formy zemědělství, patří vnímané a skutečné riziko pro zemědělce, omezené znalosti, regulační zátěž, nejistota při plánování přeměny, nedostatečná investiční podpora, rizika a chybějící cílené pojištění, vysoká byrokratická zátěž, zkreslené cenové strategie, nedostatečná tržní poptávka po produktech získávaných regenerativními metodami (např. krycí plodiny), obtížný přístup k půdě za účelem dlouhodobého obhospodařování a v neposlední řadě také skutečnost, že systémy regenerativního zemědělství jsou oproti konvenčnímu zemědělství poměrně složité. Podmínkou pro nastartování změny jsou soudržnější a harmonizovanější veřejné a soukromé údaje, individualizované pojištění a finanční podpora pro účely přechodu, předvídatelný regulační rámec a příznivé dotační prostředí, spravedlivé ceny za kvalitní produkty, nezávislé poradenské služby a sítě vzájemné podpory a lepší podmínky pro převod půdy, které usnadní generační obměnu.

2.4 EHSV se domnívá, že regenerativní formy zemědělství mohou vytvořit nový narativ pro zemědělství, který by byl součástí řešení boje proti změně klimatu a úbytku biologické rozmanitosti, posiloval by propojení mezi zdravými a odolnými ekosystémy a prosperitou, podporoval by obnovu tohoto odvětví, dodavatelské řetězce, jež obstojí i v budoucnu, stimuloval by nové příležitosti a inovace v podnikatelském sektoru, umožnil by přísun soukromých investic do zemědělství a přilákal by mladé lidi a nové účastníky na trhu. Zemědělci hospodařící metodou regenerativního zemědělství přispívají k potravinovému zabezpečení Evropy, její konkurenceschopnosti a prosperitě tím, že zamezují stagnaci výnosů, posilují odolnost životního prostředí a produkují kvalitní a zdravé potraviny ([10]), vlákninu a biomasu, čímž přispívají k přístupu „jedno zdraví“ ([11]). Politiky, které vytvářejí pobídky pro zemědělce na základě jejich výkonnosti ve využívání půdy, mohou změnit vnímání zemědělství jako odvětví, které se nevyplácí, vyznačuje se nadměrnou byrokracií a vinou stávajících normativních přístupů postrádá kreativitu.

2.5 EHSV zdůrazňuje, že zemědělci by za účelem dosažení regenerativních výsledků měli mít možnost flexibilně používat takové výrobní postupy, které jsou vhodné pro dané klima, podmínky a druh jejich zemědělského podniku. Bude-li veřejnost lépe chápat souvislost mezi zdravými ekosystémy, prosperitou a veřejným zdravím, mohou se zemědělci stát klíčovým subjektem evropské hospodářské konkurenceschopnosti a obnovy životního prostředí.

2.6 EHSV rovněž zdůrazňuje, že regenerativní zemědělství může vytvářet synergie a umožňovat fungování strategií EU v oblasti vodohospodářské odolnosti, půdy, přizpůsobení se klimatu, oběhového hospodářství a bioekonomiky v praxi. Tyto strategie ho musí plně podporovat, přičemž je třeba v jeho rámci dále usilovat o spravedlivou transformaci a o zavádění udržitelných oběhových postupů za současného respektování tradičních metod a přírodě blízkých řešení ([12]).

2.7 EHSV vyzývá k tomu, aby byly uplatňovány integrované přístupy, které by kombinovaly regenerativní formy zemědělství s oběhovým hospodářstvím a byly by v souladu s Dohodou EU o čistém průmyslu. Uplatňování regenerativního zemědělství, oběhového hospodářství a bioekonomiky, a to jak ve venkovských oblastech, tak v městském zemědělství, pomůže lépe zapojit zemědělce do dodavatelského řetězce a bude představovat pobídku pro podniky, jež obstojí v budoucnosti, přičemž zároveň sníží rizikovost jejich činnosti. Oběhová potravinová centra a iniciativa *The Big Food Redesign Challenge (Velká změna koncepce potravinářské výroby)* ([13]) propagují vytváření nových produktů s využitím zásad oběhového designu a vytvářejí trh pro řadu výstupů regenerativních forem zemědělství (krycí plodiny, rozmanité obilniny a agrolesnické produkty).

([9]) Například co se týče řízení chovu stád, dva přední startupy jsou v Evropě: https://www.nofence.no/en/; https://www.collie.eu/.
([10]) https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35127297.
([11]) NAT/947 *Zdravá planeta pro zdravé lidi – uplatňování komplexního přístupu „jedno zdraví“* (připravované stanovisko).
([12]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Sladění oběhového hospodářství a bioekonomiky na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C, C/2025/109, 10.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/109/oj).
([13]) The big food redesign: Regenerating nature with the circular economy (Velká změna koncepce potravinářské výroby: obnova přírody pomocí oběhového hospodářství), Evropská platforma zainteresovaných stran pro oběhové hospodářství.

2.8 EHSV považuje regenerativní formy zemědělství za jeden ze způsobů, jak zajistit stabilní dodávky čím dál kvalitnějších potravin pro rostoucí počet obyvatel a zároveň poskytnout prostředek k dosažení cílů v oblasti klimatu a udržitelnosti a zachování modelu rodinného zemědělství v EU.

3. **Společné definování pojmu „regenerativní zemědělství“ v rámci SZP po roce 2027**

3.1 Existuje několik různých definic „regenerativního zemědělství“ používaných různými společenskými subjekty, jako jsou výzkumní pracovníci, podniky, nevládní organizace, zemědělci či mezinárodní instituce. EHSV si je vědom, že všechny seriózní definice regenerativního zemědělství mají společné to, že se cíleně vyhýbají vymezení souboru postupů, jejichž souhrn by mohl představovat systém regenerativního zemědělství. V systémech regenerativního zemědělství je stěžejní dodržování zásad, které vedou k měřitelným a ověřitelným výsledkům a výkonnosti zemědělské půdy v konkrétním kontextu ([14]).

3.2 Z vědeckého hlediska jsou formy regenerativního zemědělství výsledkem pokroku vědeckých metod a pokroku v oblasti mikrobiologie, věd o živé přírodě, půdy, biosféry, vody a zemědělství a v řadě dalších oborů ([15]). V této souvislosti je půdní mikrobiom zodpovědný za výživu rostlin, které pak udržují biogeochemické cykly, biologickou rozmanitost, živí hospodářská zvířata a lidi a jsou oporou naší bioekonomiky. Všechny postupy spojené s regenerativními formami zemědělství, jako jsou krycí plodiny, podsevy, meziplodiny, bezorebné, pásové a mělké obdělávání půdy, biohnojiva, mulčování, omezování a udržitelné používání pesticidů, rotační a holistické obhospodařování pastvin, agrolesnictví, bezorebná místní zahradnická produkce atd., vedou ke zvýšení celoroční fotosyntézy, čisté primární produktivity ([16]), půdního pokryvu a zlepšení stavu zemědělské půdy v daném prostředí.

3.3 Existuje více než sto různých definic regenerativního zemědělství. Hodnotili jsme ty, které předložili evropští průkopníci, včetně univerzity ve Wageningenu ([17]), nevládní organizace NABU & Boston Consulting Group ([18]), průmyslové platformy SAI ([19]), One Planet Business for Biodiversity (OP2B) ([20]), CEMA ([21]), FAO ([22]) a Evropské aliance pro regenerativní zemědělství (EARA) ([23]).

3.4 EHSV žádá, aby byla na základě výsledků strategického dialogu vypracována společná funkční definice, kterou by přijali všichni aktéři zemědělsko-potravinového řetězce, a zabránilo se tak jejímu případnému „zprivatizování“. Cílem je rovněž zabránit používání nekalých obchodních praktik a podpořit spravedlivá obchodní partnerství. EHSV jakožto zástupce organizované občanské společnosti v EU navrhuje definici, která se opírá o tři pilíře udržitelnosti – environmentální, sociální a hospodářský.

3.5 Definice „regenerativního zemědělství“ pro EU by mohla znít takto: „regenerativní zemědělství je adaptivní a holistický přístup k zemědělství, který uplatňuje v praxi ověřené a vědecky podložené metody s příznivými dopady na životní prostředí (mimo jiné na zdravou a živou půdu ([24]), snížení emisí, zachycování uhlíku, menší rizika spojená s pesticidy, vodní hospodářství a biologickou rozmanitost), na zdroje obživy komunit zemědělců a na veřejné zdraví, zajišťuje odolnost výnosů, konkurenceschopnost a efektivnost a dosahuje sociálních výsledků (s ohledem na zdroje obživy, atraktivitu odvětví, generační obměnu a venkovské oblasti). Regenerativní formy zemědělství se řídí výsledky a výstupy, které lze definovat, měřit a ověřovat, nikoliv výčtem předepsaných postupů. Systém se považuje za regenerativní, nastane-li postupem času zlepšení hospodářské, ekologické a sociální výkonnosti, a to i s přihlédnutím k výjimečným okolnostem.

([14]) How to Monitor the „Success“ of (Regenerative) Agriculture: A Perspective [Jak sledovat „úspěšnost“ (regenerativního) zemědělství: úhel pohledu], 2023.
([15]) Maximizing Photosynthesis and Root Exudates through Regenerative Agriculture to Increase Soil Organic Carbon to Mitigate Climate Change (Maximalizace fotosyntézy a kořenových exudátů prostřednictvím regenerativního zemědělství za účelem zvýšení organického uhlíku v půdě a zmírňování změny klimatu), 2023.
([16]) Čistá primární produkce, Společné výzkumné středisko, 2019.
([17]) Regenerative agriculture – the soil is the base (Regenerativní zemědělství – půda je základ), 2020.
([18]) The Case for Regenerative Agriculture in Germany and beyond (Přínos regenerativního zemědělství v Německu a v dalších zemích), 2023.
([19]) Platforma SAI, 2023.
([20]) Rámec OP2B pro regenerativní zemědělství.
([21]) CEMA Supports Science-Based Regenerative Agriculture (CEMA podporuje vědecky podložené regenerativní zemědělství).
([22]) Regenerative Agriculture (Regenerativní zemědělství), FAO, 2022.
([23]) Evropská aliance pro regenerativní zemědělství – EARA.
([24]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU pro půdu do roku 2030 – Využití přínosů zdravé půdy pro lidi, potraviny, přírodu a klima (COM(2021) 699 final) (Úř. věst. C 290, 29.7.2022, s. 131).

3.6 Regenerativní zemědělství by nemělo konkurovat pevně zavedeným koncepcím zemědělských systémů (ekologické zemědělství, ochranné zemědělství, agroekologie atd.). Regenerativní zemědělství není žádný nový zastřešující pojem. Je spíše inkluzivním programem, který sdílejí průkopníci všech ostatních zemědělských a mezisektorových zemědělsko-potravinářských hnutí a jenž umožňuje pragmatickou spolupráci ([25]). Z hlediska řízení nám regenerativní zemědělství umožňuje chápat jednotlivé zemědělské systémy nikoliv jako alternativy, nýbrž jako součást vzájemných synergií a jako základ pro lepší spolupráci veřejného a soukromého sektoru při posilování regenerativních zemědělsko-potravinářských ekosystémů (což vede k příznivému vývoji klíčových standardních ukazatelů udržitelnosti).

3.7 Regenerace v některých zásadně důležitých aspektech přesahuje rámec udržitelnosti, ačkoli se obsahově vztahuje ke stejným třem pilířům udržitelnosti. Regenerativní zemědělství uznává a oceňuje měřené systematické úsilí zemědělců o zlepšení již od samého zahájení přechodu. Namísto toho, aby se regenerace spokojila s udržováním předem definovaného stavu dostatečnosti, jde dále a motivuje k neustálému přizpůsobování, inovacím a zlepšování. Další zásadní rozdíl mezi naším původním chápáním udržitelnosti a nově vznikající představou „regenerativní udržitelnosti / regenerace“ spočívá v tom, že regenerace je založena na holističtějším pohledu, který považuje člověka a hospodářství za nedílnou součást přírody, a na teorii změny, která se výrazně liší od těch, které se používají dnes. Regenerativní přístupy vycházejí z potenciálu namísto problémů, protože řešení problémů určuje budoucnost jen podle minulých a současných potíží, nikoliv na základě celé škály možností ([26]).

4. **Kritéria a nástroje měření na podporu a motivaci přechodu na regenerativní zemědělské systémy**

4.1 Za účelem účinné regulace a podpory výkonnosti zemědělských systémů doporučuje EHSV vypracovat ukazatele založené na výsledcích a výkonnosti, které budou uzpůsobené regionálním podmínkám, a rovněž metodiky pro propojení shromážděných údajů s těmito ukazateli v úzkém dialogu s komunitou zemědělců. Při tvorbě těchto ukazatelů by měly být upřednostněny údaje ze stávajících zdrojů na úrovni EU a členských států i systémy měření a ověřování zřízené na základě soukromých iniciativ, aby se zamezilo zdvojování. EHSV připomíná zásadu, že shromážděné údaje by měly mít hodnotu nejen pro potřeby zemědělských podniků, ale i pro použití v jiných oblastech ([27]). Porovnávání výkonnosti různých zemědělských podniků a regionů umožňují standardizovaná měřítka. Tato srovnatelnost podporuje konkurenceschopnost a vede k soustavnému zlepšování environmentálních a socioekonomických výsledků. Konzistentní měřítka rovněž zlepšují důvěru investorů a zúčastněných stran, neboť poskytují spolehlivý základ pro posouzení dopadu regenerativních postupů a návratnosti investic do iniciativ v oblasti udržitelnosti ([28]). Dostupnost údajů pro zemědělce by mohla urychlit přechod a měla by být propojena s referenčním srovnáváním udržitelnosti, které Evropská komise navrhuje ve své vizi pro zemědělství a potraviny ([29]). Sladění měřítek rovněž umožní koordinované finanční pobídky a investice do zemědělství.

4.2 EHSV zdůrazňuje, že zavedení společného datového jazyka a infrastruktury založené na klíčových ukazatelích výkonnosti regenerativního zemědělství představuje příležitost, která přinese zásadní změnu pro veřejné i soukromé subjekty. Sladěním politických nástrojů, finančních mechanismů, regulačních rámců a norem dodavatelských řetězců s klíčovými ukazateli výkonnosti regenerativního zemědělství lze dosáhnout konzistentnějšího, nákladově efektivnějšího a na výkonnosti více založeného přístupu k obnově zemědělství. Harmonizace údajů týkajících se plateb v rámci SZP, strategického plánování, finančních nástrojů a pobídek pro dodavatelský řetězec (cenová zvýhodnění, delší smlouvy, marketingová podpora atd.) nejen zefektivní zátěž spojenou s podáváním zpráv, ale bude mít i skutečný hospodářský, ekologický a sociální dopad. Tento integrovaný přístup podporuje regenerativní postupy, zvyšuje odolnost zemědělců a posiluje bioekonomiku a strategickou autonomii Evropy.

4.3 Klíčové **ukazatele** krátkodobých **výsledků**, které umožňují každoročně zaznamenávat a řídit přechod k regenerativním zemědělským systémům s nižšími náklady, by měly být měřeny na hektar (úhrnem na pole a na zemědělský podnik) pomocí dálkového průzkumu Země s využitím programu Copernicus. Mezi tyto ukazatele patří celoroční fotosyntéza, celoroční půdní pokryv, struktura ekosystému a rozmanitost rostlin.

([25]) https://link.springer.com/article/10.1007/s11625-022-01281-1.
([26]) https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/study_regnerativedevelopment.pdf.
([27]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Přechod na zemědělskou datovou síť pro udržitelnost zemědělských podniků (FSDN) [COM(2022) 296 final – 2022/0192 (COD)] (Úř. věst. C 75, 28.2.2023, s. 164).
([28]) https://www.wbcsd.org/actions/a-shared-vision-for-regenerative-agriculture/.
([29]) Vize pro zemědělství a potraviny – Evropská komise.

4.4 Klíčové dlouhodobé **ukazatele výsledků**, které umožňují měřit a řídit přechod k regenerativním zemědělským systémům alespoň jednou za čtyři roky nebo při každém střídání plodin, a to s nižšími náklady ([30]), zahrnují přesné testy půdy *in situ* ([31]) na hektar, jako jsou testy obsahu organického uhlíku v půdě (SOC), objemové hmotnosti, pH, fosforu, zvyšování obsahu makro – a mikroživin, biologické rozmanitosti půdy a socioekonomického dopadu na zemědělce.

4.5 **Klíčovými ukazateli** výkonnosti (regenerativního zemědělství) za účelem měření, regulace a podpory přechodu k regenerativním zemědělským systémům strategickým, integrovaným a optimálním způsobem, s ohledem na všechna časová měřítka, by mohly být například:

— roční výsledky klíčových ukazatelů výkonnosti využívající informace získané pomocí dálkového průzkumu Země a dalších zdrojů pro konkrétní pedoklimatickou oblast a kategorie využití půdy:

  — absolutní celoroční fotosyntéza

  — absolutní celoroční pokryv půdy

  — relativní meziroční vývoj celoroční fotosyntézy

  — relativní meziroční vývoj celoročního půdního pokryvu

— každoročně vykazované nebo zjištěné výsledky klíčových ukazatelů výkonnosti:

  — relativní meziroční nákup vstupů

  — relativní meziroční produkce zásob nebo prodaných výnosů

— víceleté výsledky přesného testování *in situ* klíčových ukazatelů výkonnosti na hektar:

  — absolutní celkový obsah organického uhlíku v půdě (měření SOC % a objemové hmotnosti)

  — relativní meziroční vývoj obsahu celkového organického uhlíku v půdě (měření SOC % a objemové hmotnosti).

5. **Strategie EU pro řízení přechodu současných zemědělsko-potravinářských systémů na regenerativní zemědělství**

5.1 Veřejné a soukromé páky mohou působit společně a synchronizovaně, a tudíž s optimální nákladovou efektivností, pouze pokud bude tento proces podpořen jednotným jazykem a infrastrukturou sdílených dat (klíčové ukazatele výkonnosti regenerativního zemědělství). Zemědělci potřebují smysluplné pokyny a toho je možné dosáhnout pomocí harmonizované datové infrastruktury. Tyto údaje budou sloužit jako přispění k pobídkám založeným na výkonnosti, k finančním nástrojům a investičním mechanismům a k poradenství přizpůsobenému potřebám zemědělců. To vše dohromady přispěje k lepším zdrojům obživy, vyšší produktivitě bioekonomiky a lepšímu stavu ekosystémů a lidského zdraví. Používání harmonizovaného jazyka údajů (klíčové ukazatele výkonnosti regenerativního zemědělství) umožňuje uplatnit smíšený strategický přístup.

5.2 EHSV v této souvislosti zdůrazňuje, že je důležité centralizovat údaje, aniž by docházelo k jejich zdvojování, a zajistit ochranu údajů pro zemědělce. EHSV žádá, aby byl uplatněn přístup zajišťující propojení s integrovaným administrativním a kontrolním systémem (IACS) a údaji vyplývajícími z provádění společné zemědělské politiky (SZP) a z Eurostatu.

([30]) Nové generace metod přesného testování půdy umožňují odebírat relativně méně půdních vzorků při současném zvýšení rozlišení a spolehlivosti výsledků, což mimo jiné umožňuje snížit vstupy a náklady na testování půdy. *(Understanding Fields by Remote Sensing: Soil Zoning and Property Mapping (Poznávání zemědělských ploch pomocí dálkového průzkumu Země – zonace půdy a mapování pozemků), 2020, výzkum přesného mapování půdy ve Spojeném království, Exemplary Service Provider AgriCircle*, Evaluating the accuracy and usefulness of commercially-available proximal soil mapping services for grassland nutrient management planning and soil health monitoring (Hodnocení přesnosti a užitečnosti komerčně dostupných služeb proximálního snímání půdy za účelem plánování hospodaření s živinami na travních porostech a monitorování stavu půdy)).

([31]) Yuzugullu a kol. (2024). Satellite-based soil organic carbon mapping on European soils using available datasets and support sampling (Družicové mapování půdního organického uhlíku v evropských půdách s využitím dostupných souborů údajů a podpůrného vzorkování).

5.3 EHSV žádá Evropskou komisi, aby provedla podrobné posouzení dopadů za účelem vyhodnocení možnosti sladit platby v rámci prvního pilíře SZP s výsledky regenerativního zemědělství pro klíčové ukazatele výkonnosti získané pomocí dálkového průzkumu Země. Toto posouzení dopadů musí jednoznačně zohlednit skutečnost, že nad výkonností a výsledky zemědělských postupů nemají kontrolu výhradně samotní zemědělci, neboť do hry vstupují vícefaktorové vnější vlivy (např. klima, extrémní povětrnostní jevy nebo škůdci). Uvedeného sladění by se dalo dosáhnout finančními pobídkami ([32]) vázanými na výsledky týkající se fotosyntézy a půdního pokryvu, a to za rok a na hektar a na základě absolutních výsledků, srovnávaných s výsledky jiných ploch ze stejné pedoklimatické oblasti a kategorie využití půdy.

5.4 EHSV dále doporučuje posoudit možnosti propojení plateb v rámci druhého pilíře SZP s výsledky regenerativního zemědělství pro klíčové ukazatele výkonnosti získané pomocí dálkového průzkumu Země.

5.5 EHSV je přesvědčen, že členské státy, které podávají zprávy v rámci strategických plánů SZP, by mohly přejít na ukazatele založené na výsledcích, které by vycházely z hospodářského, ekologického a sociálního dopadu přijatých opatření. Platby založené na výsledcích by jako doplňkový mechanismus odměňovaly zemědělce za dosažení pozitivních dopadů, jako je zlepšení biologické rozmanitosti a zdraví půdy a snížení emisí. Pro inovativní zemědělské stroje, včetně výsevu s minimálním zpracováním půdy, místní zahradnické produkce, elektrických ohradníků a technologií biologického hnojení v zemědělských podnicích by měla být poskytována investiční podpora nebo umožněno snížení daní. K tomuto účelu slouží klíčové ukazatele výkonnosti regenerativního zemědělství.

5.6 EHSV navrhuje, aby se klíčové ukazatele výkonnosti regenerativního zemědělství používaly k zajištění soudržnosti a zjednodušení politik v právních předpisech souvisejících s využíváním půdy mimo rámec SZP (např. směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti, směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti, rámcová směrnice o vodě, nařízení o využívání půdy, změnách ve využívání půdy a lesnictví, taxonomie EU či referenční srovnávání), místo aby se k hodnocení výkonnosti používaly různé předpoklady a metodiky. K tomuto účelu by měly být používány klíčové ukazatele výkonnosti regenerativního zemědělství, neboť by zlepšily všechny stávající předpoklady a metodiky tím, že by zajistily spolehlivý, rozhodný a nákladově efektivní přístup a zároveň by přinesly klíčové synergie díky praktické konzistenci politik v rámci všech směrnic. Sníží se také zátěž zemědělců spojená s podáváním zpráv a zamezí se množení různých souborů údajů.

5.7 EHSV doporučuje, aby došlo ke sladění investičních fondů a podpory členských států s klíčovými ukazateli výkonnosti regenerativního zemědělství a aby se z nich staly proaktivní nástroje, které budou usnadňovat přechod k regenerativnímu zemědělství. Podobně i celostátní, regionální a místní orgány by měly být vybízeny k tomu, aby ve svých dotacích pro zemědělce využívaly stejný systém klíčových ukazatelů výkonnosti regenerativního zemědělství.

5.8 Ke zvýšení investic do otevřené strategické autonomie EU a dosažení vysoké míry konkurenceschopnosti je nutná smíšená transformace a rizikové financování. V současné době nepodporují žádné významné pobídky k přizpůsobení, a to ani veřejné platby na zmírnění krizí, ani snížené úroky z dluhových plateb, ani platby na pojištění úrody. Je třeba přijmout odvážná opatření k financování a snížení rizika přechodu, a to i v regenerativním zemědělství. EHSV dále doporučuje, aby byly zavedeny odpovídající systémy pojištění, které by pokryly rizika, jež by mohla nastat během procesu přeměny ([33]).

5.9 Rámec přechodu, který zahrnuje investiční podporu, pojištění, snížení úroků z dluhu a restrukturalizační mechanismy, musí být založen na klíčových ukazatelích výkonnosti regenerativního zemědělství. Tento nový rámec by měl poskytovat pokyny k financování přechodu pro zemědělské odvětví a určovat způsob měření a řízení úspěchu a rizik v zemědělství, a to prostřednictvím upraveného řízení úvěrového rizika, hodnocení podnikatelského rizika, řízení expozic a řízení tržních rizik (včetně zátěžového testování a simulace).

([32]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora vlastní a udržitelné produkce potravin: strategie pro společnou zemědělskou politiku po roce 2027 (průzkumné stanovisko na žádost belgického předsednictví Rady EU) (Úř. věst. C, C/2024/2099, 26.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2099/oj).

([33]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru – Zajištění udržitelné produkce potravin a spravedlivého příjmu pro evropské zemědělské podniky tváří v tvář tržním, environmentálním a klimatickým výzvám (průzkumné stanovisko na žádost polského předsednictví Rady EU) (Úř. věst. C, C/2025/2016, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2016/oj).

5.10 EHSV zdůrazňuje, že je velmi důležité motivovat k zavádění klíčových ukazatelů výkonnosti regenerativního zemědělství do smluv s dodavatelským řetězcem jako sekundárních norem a vybízet podniky v celém potravinářském odvětví, aby přepracovaly výrobky v souladu se zásadami oběhového hospodářství. To znamená vývoj nových produktů nebo přepracování těch stávajících tak, aby zahrnovaly výstupy z regenerativních systémů, jako jsou krycí plodiny, rozmanité obilniny a agrolesnické produkty, po nichž v současné době není na trhu velká poptávka. Bez této pobídky ze strany kupujících a maloobchodníků čelí zemědělci značným překážkám, jež brání prosazení příslušné produkce kvůli tomu, že pro řadu výstupů regenerativního zemědělství neexistují funkční trhy. V současné době k tomu dochází v sítích soukromého sektoru, jako je např. platforma SAI, One Planet Business for Biodiversity (OP2B) a Světová podnikatelská rada pro udržitelný rozvoj (WBCSD). Zajištěním souladu politiky s klíčovými ukazateli výkonnosti regenerativního zemědělství v právních předpisech uvedených v odstavci 5.6 by EU mohla výrazně urychlit sladění se soukromým sektorem, investice a konkurenceschopnost.

5.11 Jako pobídka pro potravinářské odvětví by mohly být klíčové ukazatele výkonnosti regenerativního zemědělství zahrnuty do kodexu chování EU pro odpovědné obchodní a marketingové postupy. EHSV uvítal kodex chování EU, který by měl i nadále sloužit jako platforma pro spolupráci v zájmu odpovědné a udržitelné obchodní praxe. EHSV poukazuje na omezené možnosti dobrovolného přístupu a vyzývá k přijetí nařízení a dalších právních předpisů s cílem zajistit rychlý přechod k udržitelnosti ([34]).

5.12 EHSV v této souvislosti poukazuje na důležitou úlohu spotřebitele ([35]) a zelených veřejných zakázek, a to i v souvislosti s připravovaným aktem EU o oběhovém hospodářství, v němž by se mohla prozkoumat možnost povinného zadávání veřejných zakázek na podporu oběhového hospodářství. Informační a vzdělávací opatření společně s transparentními postupy označování potravin umožní spotřebitelům vybrat si udržitelnější možnost, včetně výrobků regenerativního zemědělství. V tomto případě bude nezbytné používat společnou definici regenerativního zemědělství. Při poskytování informací spotřebitelům by v tomto ohledu mohlo být užitečné digitální označování potravin.

5.13 EHSV připomíná, že je třeba přijmout opatření ke zlepšení přístupu k půdě (prostřednictvím dotací na investice, zvýhodněných úvěrů a vnitrostátních právních předpisů týkajících se převodu půdy) ([36]). Mělo by se také podpořit zlepšení přístupu k půdě prostřednictvím zvýhodněných podmínek pronájmu a nákupu pro průkopníky v regenerativním zemědělství a nové a mladé zemědělce.

V Bruselu dne 18. června 2025.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([34]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Sladění strategií a provozních činností potravinářských podniků s cíli udržitelného rozvoje v zájmu udržitelného oživení v období po pandemii COVID-19“ (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 152, 6.4.2022, s. 63).

([35]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Vytvoření rámce pro označování udržitelnosti potravin, který spotřebitelům umožní vybírat si udržitelné potraviny (stanovisko z vlastní iniciativy) (Úř. věst. C 75, 28.2.2023, s. 97).

([36]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Podpora vlastní a udržitelné produkce potravin: strategie pro společnou zemědělskou politiku po roce 2027 (průzkumné stanovisko na žádost belgického předsednictví Rady EU) (Úř. věst. C, C/2024/2099, 26.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2099/oj).